

תחלואה כפולה, פגיעות כפולה, מוות כפול

ורד לי 10:15 | 15.12.2014

לוח מודעות האבל שבדירת החירום בסלעית (סיוע לנשים במעגל הזנות) מתמלא באחרונה בקצב מצמרר ובלתי נסבל. מאז הקמת דירת החירום בדצמבר 2008, הממוקמת בתחנה המרכזית בתל-אביב, מתו 27 נשים בזנות.

שנת 2014 מסמנת עלייה בשיעור המוות בקרב הנשים בזנות – שבע נשים מתו במהלכה. חודש נובמבר האחרון היה מר במיוחד – שתי נשים בזנות מתו בהפרש של חמישה ימים.

ניסיון לשרטט את דיוקן חושף דמיון עז בתחנות החיים שלהן. נ' היתה בת 35 במותה. היא עלתה בשנות ה-90' המוקדמות לישראל ממדינות חבר העמים. לאורך חייה היא סבלה מבעיות נפשיות והתאשפזה בבתי חולים פסיכיאטריים. היא נלכדה במעגל הסמים והזנות בגיל 22. שני ילדיה הקטנים נלקחו ממנה על ידי רשויות הרווחה.

בשנת 2009 הגיעה נ' לראשונה לדירת החירום של סלעית. דירת החירום משמשת מקלט ופינה חמה לנשים שעוסקות בזנות ונמצאות ברחוב. דירת החירום מספקת לנשים ללא כל התחייבות מצדן לינה, ארוחות, מקלחת, טיפול רפואי, סיוע סוציאלי וקשר עם גורמים בקהילה. השהות בדירת החירום מהווה קשר ראשוני של אמון ומוטיבציה בדרך לשינוי המאפשרת ליווי ותמיכה עד לשילוב בתוכנית גמילה ושיקום מתאימה.

נ' היתה אחרי ניסיון אובדני. כך נצרבה בזיכרונה של יפעת בן דוד-דרור, לשעבר מנהלת דירת החירום וכיום רכזת תעסוקה בסלעית: "היא ישבה בכיסא גלגלים, שתי רגליה שבורות ומגובסות ולמרות מצבה הקשה עוד נותרה בה חיות, היה לה רצון להשתקם", היא משחזרת. "עיניה הירוקות-כחולות נצצו ברוך, השיער הג'ינג'י מיסגר פנים מחייכות בעייפות."

במהלך חייה ניסתה נ' פעמים רבות לצאת ממעגל הסמים והזנות. היא חוותה תקופות ניקיון מהסם, חיתה עם בן זוג אבל יחסיהם היו עכורים והיא נהדפה שוב ושוב לרחוב. אחת לשנה היא היתה מגיעה לאיזור התחנה המרכזית על רקע מצוקות שונות – צורכת סמים, עובדת בזנות ומסתייעת בדירת החירום של סלעית.

ב-2013 עברה אונס בתחנה המרכזית כשעבדה בזנות. היא נעטפה בשתיקה וסירבה לדבר על האירוע.

באחרונה היתה מאושפזת בבית חולים פסיכיאטרי. עם שחרורה ניסתה להשתלב בהוסטל של סלעית אך נשרה כעבור מספר ימים. היא היתה מועמדת להתחיל תהליך שיקומי בקהילה המתמחה בתחלואה כפולה (התמכרות לסמים ובעיות נפש). בפרק זמן זה השתמשה בסמי התחנה, התמוטטה והובלה לבית החולים איכילוב. ב-14 בנובמבר נקבע מותה של נ'.

"נשים פגועות נפש חוות ניצול כפול בעולם הזנות". צילום: יובל טבול

כעבור חמישה ימים מתה א'. היא עלתה לישראל בשנות ה-90 עם אביה ואמה ממדינות חבר העמים. התא המשפחתי היה רווי אלימות ונפרם בעקבות משבר ההגירה. אביה עזב וחזר לארץ מולדתם. היא נותרה בארץ עם אמה.

בגיל 18 התגיסה א' לצה"ל ושירתה כפקידה. היא שוחררה עד מהרה עקב התפרצות מחלת נפש. בגיל 20 החלה לצרוך סמים ולעבוד בזנות. אמה נפטרה כשהיתה בת 23. "מות אמה דירדר את מצבה", מציינת בן דוד-דרור. "היא נותרה בארץ לבדה, ללא קרובי משפחה וזה הוסיף לשקיעתה הנפשית."

שגרת חייה הפכה לדלת מסתובבת משערי בתי חולים פסיכיאטריים למרכזי גמילה ולעבודה בזנות. בעקבות ניסיון אובדני בשנת 2009 היא נחבלה ברגלה. היא אושפזה בבית החולים אבל לא שיתפה פעולה וברחה. כשחזרה לבית החולים מצבה היה קשה יותר – הזיהום ברגלה התפשט ונאלצו לקטוע לה את רגל ימין.

בחמש השנים האחרונות היא השתלבה בהוסטל שיקומי. "היא היתה צריכה להרגיש את הרחוב מדי פעם אז היא היתה בורחת מהמקום לפרק זמן קצר, מגיעה לתחנה המרכזית, עושה סמים, עובדת בזנות ולבסוף חוזרת שוב להוסטל השיקומי", מסבירה בן דוד-דרור. "היא לא תמיד היתה מודעת למצבה. יותר מכל זה מקרין על המוסר הלקוי של לקוחות הזנות – אישה הסובלת מבעיות נפשיות קשות, בעלת נכות קשה, עם רגל קטועה, מסוממת נראית ללקוחות זנות כשירה לחלוטין להיות חלק מתעשיית המין."

היתה זאת עוד אחת מהפעמים שא' ברחה מהמרכז השיקומי "כדי להרגיש את הרחוב". היא עשתה סמים, עשתה לקוחות וישנה בדירת החירום. ב-11 בבוקר, ב-19 בנובמבר היא התגלתה במיטתה ללא רוח חיים. צוות מגן דוד שהגיע למקום קבע את מותה וציין בדו"ח: "בת 33. נמצאה במיטתה ללא נשימה, ללא דופק, ללא סימני חיים."

תחושת אבל קשה שררה בדירת החירום. "היה קשה לצוות שאהב וטיפל בה לעכל את מותה", אומרת נטלי מרדכי פרתוק, מנהלת דירת החירום של סלעית. "תחושת חוסר אונים למול הגורל המר שלהן הכתה בנו באותו היום. הנחמה היחידה היתה המחשבה שהיא אולי זכתה לחסד – אחרי ימים מתישים ברחובות, היא מתה מוגנת במיטה, לא שקופה, מוקפת ועטופה באנשים שאוהבים אותה."

בן דוד-דרור מדגישה ש"חייה של א' היו עגומים וקשים אבל למרות הכאוס הנפשי בו היתה שרויה היא היתה בחורה מתוקה ואהובה. היא היתה הבחורה הראשונה שהכרנו שהתמודדה עם תחלואה כפולה (התמכרות לסמים ופגיעות נפשיות), זה היה פתח לראות עד כמה נשים כמוה המודעות באופן חלקי למצבן מנוצלות בצורה מחפירה בעולם הזנות. בנוסף, מצבה האיר את תשומת ליבנו לכך שבשנים האחרונות מספרן של הנשים הלוקות בתחלואה כפולה הולך ומתרחב ואין מספיק מסגרות שיקום לאוכלוסייה הזאת. צריך לייצר עוד מסגרות עבורן ולהרחיב את מערך הטיפול בהן."

לדברי בן דוד-דרור, נ' וא' היו נשים פגועות נפש שחוו ניצול כפול בעולם הזנות. "הן משקפות פלח של נשים פגועות נפש הנשאבות לצריכת סם מתוך צורך פנימי ב'ריפוי עצמי' (Self-medication) שנועד להקלות את הכאב, להתנתק ממנו ולסייע להן להתמודד עם הסימפטומים הקשים", היא מסבירה. "ההתמכרות לסמים כרוכה בזנות ואז הן שוקעות בתהום שרק מדרדרת יותר את המצב הנפשי שלהן. תוסיפי לכך שכיום בתחנה המרכזית הסם הרווח הוא חגיגת המתאפיין בהתקפים פסיכוטיים, התקפי חרדה ודיכאון, והתוצאה היא השימוש בסמים רק מעצים ומחריף את התחלואה הנפשית שלהן."

"השנה הזאת מתאפיינת בעלייה חדה במספר הנשים בזנות שמצאו את מותן", מציינת נעמה זאבי-ריבלין, מנהלת תוכנית סלעית. "נ' ו-א' מתו בהפרש של חמישה ימים, סיפור חייהן ייחודי אבל הסמיכות של המוות הדגישה את הדמיון שבחייהן – שתיהן מתו בגיל צעיר בגילאי ה-30 לחייהן, שתיהן סבלו מתחלואה נפשית שהובילה אותן לשימוש בסמים ושתיהן נוצלו בצורה גדולה יותר בזנות בשל הפגיעות הנפשיות שלהן. הימצאותן בזנות של נשים עם פגיעות נפשיות מאופיינת בעיקר ברצון לאהבה ושייכות, סוג של סחר מכר בגופן, של יחסי מין תמורת טובות הנאה קטנות. לפעמים הן אפילו

לא מקבלות תשלום, והן האוכלוסייה הכי מנוצלת באזור התחנה המרכזית. מעורר פלצות להבין שבמצבן לקוחות זנות השתמשו בהן לסיפוק צרכים מיניים."

זאבי-ריבלין מוסיפה שהשימוש בסם החגיגת בקרב הנשים בזנות מקצין את מצבן. "הסם הזה שהשימוש בו גלוי לעין ולא נאכף מגביר את ההפרעות הנפשיות, הפסיכוזות, יוצר הזיות ומתחיל כעת לגבות מחיר בנפש. אנחנו עדים יותר ויותר לנשים בזנות שמתות כתוצאה מקריסה של הגוף מהסם הרע הזה בצירוף עם אורח החיים הקשה של הזנות וחיי הרחוב האלימים. צריך להתעורר ולחולל שינוי במציאות הזאת, להיאבק כדי להשמיע את קולן המושתק של הנשים בזנות ולהילחם למען מיגור התופעה."

בקשה מיוחדת:

בימים אלו מתקיים באוניברסיטת תל אביב מחקר המבקש לשמוע את סיפורי החיים של אנשים אשר גדלו בבית בו אימם עסקה בזנות.

ידוע כי רבות מהנשים בזנות הן אימהות. קיימים מספר מחקרים העוסקים בחוויתן של אימהות בנסיבות אלו אולם, עד היום כמעט ואין תיעוד וביטוי לחוויה ולנקודת המבט של ילדיהן. מחקר זה הינו ראשוני וחלוצי בתחום ועל כן חשיבותו הרבה.

החוקרת, ענבל סולומון, מבקשת לגייס משתתפים למחקר המעוניינים לשתף ולספר את סיפור חייהם. לאורך כל שלבי המחקר קיימת התחייבות לסודיות וחסיון הפרטים האישיים.

במידה ואתם או מישהו שאתם מכירים מתאים ומעוניין להשתתף המחקר, ניתן לפנות באופן אישי לחוקרת לצורך קבלת מידע מפורט יותר.

ליצירת קשר inbal.tirrer@gmail.com :